

Zachodni sojusz na rzecz surowców

Patrycja Mizera
Analityczka The Opportunity

24.06.2026

Podpisane w kwietniu 2026 roku **porozumienie** (MoU) między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi w sprawie surowców krytycznych wyraźnie wskazuje, że strony przechodzą od deklaracji o dywersyfikacji do realnej budowy alternatywnej architektury rynku surowcowego. Celem współpracy jest stworzenie całego systemu, który ma przełamać dominację Chin i związaną z nią rosnącą presję na globalną podaż. Aby to osiągnąć potrzeba m.in. wspólnego finansowania projektów, kontraktów dotyczących odbioru, mechanizmów stabilizacji cen, tworzenia zapasów strategicznych i sformułowania jednolitych standardów handlowych. Ostatnie porozumienie wzmacnia transatlantycki sojusz na rzecz surowców i przenosi go na wyższy poziom – w kierunku budowy wspólnego rynku bezpieczeństwa surowcowego Zachodu.

Waga porozumienia

Dla Unii Europejskiej nowe porozumienie oznacza przede wszystkim wpięcie europejskiej polityki surowcowej w szerszy system transatlantycki, bez którego Critical Raw Materials Act ([CRMA](#)) jest ograniczonym narzędziem regulacyjnym, szczególnie w kontekście kapitałowym. Europa nie ma dziś wystarczającej skali finansowej i przemysłowej, aby szybko zbudować pełne łańcuchy wydobywania, separacji, rafinacji i produkcji komponentów. Dlatego współpraca z USA pozwoli zwiększyć szanse na finansowanie projektów, kontrakty odbioru i wspólny nacisk na dostawców. Z drugiej strony istnieje ryzyko wciągnięcia w amerykański model polityki surowcowej, którego fundamentem jest bezpieczeństwo narodowe, protekcja rynku i strategiczna kontrola aktywów.

Z kolei w optyce Stanów Zjednoczonych porozumienie ma charakter bardziej ofensywny, ponieważ kraj aktywnie buduje własne zdolności wydobywcze, przetwórcze, ale także sieć sojuszniczą, która ma uzasadnić wyższy koszt surowców produkowanych poza Chinami. Według najnowszych szacunków [USGS](#) Amerykanie mają znaczące zasoby miedzi, litu i metali ziem rzadkich (REE), ale ich głównym problemem jest etap przetwórstwa, rafinacji, produkcji materiałów aktywnych, stopów i magnezów. Współpraca z UE jest korzystna, ponieważ pomaga tworzyć rynek, w którym projekty zachodnie nie konkurują z Chinami wyłącznie ceną (co jest dziś już nie do osiągnięcia), lecz bezpieczeństwem dostaw, standardami, preferencjami handlowymi i wsparciem państwa. Celem kwietniowego porozumienia jest ograniczenie zdolności Chin do wykorzystywania przewagi w przetwórstwie jako narzędzia presji gospodarczej. W krótkim terminie nie spowoduje

uniezależnienia się od Chin, ale niewątpliwie przesuną punkt ciężkości z samej dywersyfikacji importu na aktywne i ściślej koordynowane kształtowanie rynku.

Różne strategie – jeden cel

UE orientuje swoją politykę surowcową w dużej mierze na ograniczaniu zależności importowej, rozwoju minimalnych zdolności własnych i budowaniu partnerstw z państwami zasobowymi, przy zachowaniu wysokich standardów środowiskowych i regulacyjnych. Unijne ramy działania w tym zakresie wyznacza CRMA, uzupełniany przez listę projektów strategicznych, REsourceEU, Europejskie Centrum Surowców Krytycznych planowane na 2026 rok, mechanizmy wspólnych zakupów, środki z InvestEU (instrument gwarancyjno-inwestycyjny UE), Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Innovation Fund. Zwiększając własne wydobywanie, recykling, rozwój przetwarzania, budowanie partnerstw zewnętrznych i standardów rynkowych, UE chce zabezpieczać dostawy surowców krytycznych. Jednak porównując ten model ze Stanami Zjednoczonymi, Unia działa w warunkach wyższych kosztów energii, długich procedur administracyjnych i ograniczonej akceptacji społecznej dla nowych projektów górniczych.

Europejski potencjał (wydobywczy, przemysłowy i recyklingowy) jest większy niż sugeruje bieżąca zależność importowa, ale rozproszony i trudny do szybkiego uruchomienia. W tym układzie warto zaznaczyć pozycję Polski, która dzięki KGHM jest największym producentem miedzi w UE. Według [USGS](#) produkcja kopalniana miedzi w Polsce wyniosła w 2025 roku ok. 410 tys. ton, produkcja rafineryjna ok. 560 tys. ton, natomiast rezerwy szacowano na ok. 33 mln ton. Europa ma także zasoby litu, m.in.

w Niemczech, Czechach, Serbii, Francji, Portugalii i Hiszpanii, ale większość projektów pozostaje na etapie rozwoju, pozwoleń lub finansowania, o czym niedawno [pisaaliśmy](#). Podobnie jak w USA, słabością UE są również środkowe ogniwa łańcucha wartości, tj. separacja REE, rafinacja, produkcja materiałów aktywnych, grafitu aktywnego anodowego, stopów i magnesów trwałych. UE ma zaplecze przemysłowe, chemiczne i recyklingowe, ale brakuje jeszcze skali, która pozwalałaby równoważyć chińską dominację w newralgicznych segmentach. Dlatego pogłębianie współpracy z USA jest sposobem na integrację potencjałów – europejskiej bazy regulacyjnej i przemysłowej z amerykańskimi instrumentami finansowymi, kontraktowymi i bezpieczeństwa, bez których budowa alternatywnych łańcuchów dostaw poza Chinami najprawdopodobniej będzie droższa i wolniejsza.

Polityka surowcowa Stanów Zjednoczonych opiera się na odbudowie krajowej i sojuszniczej bazy przemysłowej w sektorach, które władze uznały za strategiczne dla bezpieczeństwa narodowego, obronności, energetyki i konkurencji technologicznej z Chinami. Amerykanie rozwijają systemy zachęt, ograniczeń i instrumentów finansowych, które mają przesuwać łańcuchy dostaw w stronę rynku amerykańskiego i państw sojuszniczych. Punktem odniesienia jest zaktualizowana lista 60 minerałów krytycznych z ubiegłego roku (wówczas rozszerzona m.in. o miedź, srebro, ren, uran, krzem, fosforany i węgiel metalurgiczny). Polityka surowcowa realizowana jest przez programy Departamentu Energii, Departamentu Obrony i USTR (Office of the United States Trade Representative), które obejmują finansowanie projektów wydobywczych, przetwórczych i recyklingowych, kontrakty odbioru, magazynowanie rezerw, mechanizmy cenowe oraz kontrolę inwestycji zagranicznych. W 2025 roku Departament Energii [zapowiedział](#) prawie 1 mld dolarów finansowania na skalowanie wydobycia, przetwarzania i technologii produkcyjnych w łańcuchach surowców krytycznych, a w marcu 2026 roku resort [ogłosił](#) dodatkowy program finansowania do 500 mln dolarów na rozwój krajowego przetwórstwa surowców i materiałów krytycznych, produkcji komponentów bateryjnych oraz recyklingu. Ważnym elementem amerykańskiej strategii jest także Inflation Reduction Act z 2022 roku, który wzmacnia budowę własnych i sojuszniczych łańcuchów dostaw. Ustawa m.in. [powiązała](#) ulgi podatkowe dla pojazdów elektrycznych

z pochodzeniem minerałów krytycznych i komponentów bateryjnych, premiując surowce wydobywane, przetwarzane lub poddawane recyklingowi w USA, państwach objętych umową o wolnym handlu z USA lub w Ameryce Północnej. Jak wynika z [danych](#) USGS, w 2025 roku Stany Zjednoczone wyprodukowały ok. 51 tys. ton tlenków REE, głównie w Mountain Pass w Kalifornii, ale nadal były zależne od importu związków i metali REE, przede wszystkim z Chin. USA mają ok. 1,9 mln ton rezerw REE, ok. 4,4 mln ton rezerw litu, ok. 30 mln ton zasobów litu oraz ok. 47 mln ton rezerw miedzi, a produkcja kopalniana miedzi wyniosła w 2025 roku ok. 1 mln ton. Obecnie największą przewagą USA jest zdolność do szybkiego uruchamiania kapitału federalnego, zamówień wojskowych, gwarancji cenowych i polityki przemysłowej.

Warto dodać, że kwietniowe porozumienie jest elementem coraz gęstszej sieci zachodniej współpracy surowcowej. W ostatnich latach UE, USA i państwa G7 rozwijały już takie formaty jak Minerals Security Partnership Forum (gdzie USA i UE są współprzewodniczącymi formatu), unijną koncepcję Critical Raw Materials Club, partnerstwa surowcowe w ramach Global Gateway czy G7 Critical Minerals Action Plan oraz nowe amerykańskie inicjatywy administracji prezydenta Donalda Trumpa, w tym FORGE i Project Vault. Na tym tle porozumienie zawarte między UE a USA jest ważne, ponieważ tworzy mechanizm koordynacji transatlantyckiej w zakresie m.in. polityki handlowej, instrumentów cenowych, kontraktów odbioru, standardów i zapasów strategicznych.

Chiny jako punkt odniesienia

Pozycja Chin w zakresie surowców krytycznych nie wynika wyłącznie z dostępu do złóż, ale przede wszystkim z kontroli nad przetwórstwem i komponentami. W 2025 roku Chiny odpowiadały za niemal 70% światowego wydobycia REE i według ostatnich pełnych danych IEA, w 2024 roku kontrolowały ok. 91% separacji i rafinacji magnetycznych REE oraz ok. 94% produkcji spiekanych magnesów trwałych. [Według](#) tej organizacji Chiny są dominującym dostawcą rafinowanych surowców w większości wrażliwych segmentów, a w 2035 roku mogą nadal odpowiadać za ponad 60% podaży rafinowanego litu i kobaltu oraz ok. 80% grafitu bateryjnego i metali ziem rzadkich. W ostatnich latach Pekin coraz wyraźniej wykorzystuje tę pozycję jako instrument polityki państwa. Decyzją MOFCOM oraz General Administration of Customs z kwietnia 2025 roku rozszerzono kontrole eksportowe na wybrane średnie i ciężkie REE

oraz produkty wykorzystywane m.in. w magnesach trwałych, co negatywnie wpłynęło na światowe rynki. Dlatego konsolidacja USA i UE jest dla Chin wyzwaniem strategicznym, ale odbudowa porównywalnych mocy poza Chinami zajmie Zachodowi wiele lat.

Wnioski

Kwietniowe porozumienie zawarte pomiędzy UE a USA potwierdza determinację Zachodu, aby zbudować nową architekturę bezpieczeństwa surowcowego. Jej celem jest ograniczenie zależności od Chin nie tylko w wydobywaniu, ale przede wszystkim w przetwórstwie, rafinacji, komponentach i technologiach, czyli dzisiejszych wąskich gardłach. Dalsze powodzenie tej współpracy będzie zależało od skali i tempa wdrożenia nowych narzędzi, m.in. finansowania projektów, kontraktów odbioru, mechanizmów stabilizacji cen i rozwoju przetwórstwa poza Chinami. Jego wartość polega na tym, że wzmacnia zachodnią koordynację tam, gdzie pojedyncze państwa są zbyt słabe wobec Chin, niemniej barierą będą m.in. koszty, długie procedury oraz czas potrzebny na odbudowę mocy rafinacyjnych i przemysłowych. Polska ma szansę odegrać ważną rolę w ramach unijnej polityki surowcowej jako element szerszego zaplecza przemysłowego UE.

